



Arkivsaksnummer: 2022/3064-0

Saksbehandlar: Ingvild Hansen Nystad

Dato: 10.06.2022

Utval

Utvalssak

Møtedato

Istandsetjing av fjøs på Vinsås, Geiranger - Stranda kommune - Geiranger-Herdalen landskapsvernområde

Forvaltar si tilråding

Med heimel i verneforskrifta §3,1.2 a og §3,1.3 d, får Jon Erlend Vinje og Tore Bjørnstad løyve til å setje istand felles fjøsbygning på Vinsåssætra. Løyvet blir gitt på vilkår om at materialbruk, bygningsdetaljar og framgangsmåte er i tråd med vedlagt prosjektskisse, og avklara med Fylkeskonservator.

Tiltaket skal ikkje etterlate spor etter anleggsaktiviteten på stølen.

[--- slutt på innstilling ---](#)

Saksopplysningar

Stiftinga Geirangerfjorden ved Merete L Rønneberg søker 03.06.22 om løyve til å restaurere ein fjøs på Vinsåssætra. Søknaden er sendt på vegne av eigarane Jon Erlend Vinje og Tore Bjørnstad.



Det er to ulike brukarar som har kvar sin del og den originale endeveggsmuren fungerer som skilje. (ill frå søknad)

Vinsåssætra høyrer til gardane Vinje og Maråk i Geiranger. På sætra står det no tre andre bygningar. Fjosen var i bruk for kyr til kring 1950-60-talet. Den heimste delen tilhøyrer bruket Kyrkjebakkane, der Tore Bjørnstad er eigar. Den eldre, fremste delen (hovuddelen) er eigd av Jon Erlend Vinje.

Setervollen er framleis forholdsvis open, men i fare for å gro att i mangel på beitedyr. Området er lite prega av turisme, og skildrast som «ei kjelde til ro og fred for lokalbefolkninga»(søknad). «Eit heilskapleg bygningsmiljø vil gje plassen endå større verdi og vere ein ekstra stimulans til slått og vedlikehald av område. Grunneigar har fått midlar til slike tiltak gjennom verdsarvmidlane for kulturlandskapet (tildeling gjennom kommunen). Det går ei fint oppmura rås (tidlegare kjerreveg) frå Ørjasætra til Vinsåssætra. Denne setervegen har i seg sjølv store kulturhistoriske verdiar.», skriv søkjar.



Beten mot nord må anten skiftast eller forsterkast (ill frå søknad)

Planane for istandsetjing av seterfjosen på Vinsås er utarbeidd i samråd med Stiftinga Geirangerfjorden Verdsarv, og øvrige eigarar av setra er orienterte om planane. «Grunneigar har eigeninteresse av at fjosen på Vinsåssætra vert helden i stand, men hovudsakleg fordi han utgjer ein viktig del av setermiljøet. Fjosen har ikkje lenger bruksverdi for eigarane, sidan seterdrifta er slutt, og dei heller ikkje har beitedyr på stølen», forklarar søkjar. Arbeidet er tenkt gjort hausten 2022.

Vurdering av saka

Saka blir vurdert etter:

- Verneforskrift for landskapsvernområdet Geiranger-Herdalen av 08.10.2004
- Forvaltningsplan for Vestnorsk Fjordlandskap, delområde Geirangerfjorden av 16.12.2008
- Naturmangfoldloven av 01.07.2009

Føremåla med opprettinga av Geiranger-Herdalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på eit særprega og vakkert fjord- og fjellandskap med eit rikt og variert plante- og fugleliv
- ta vare på viktige kulturlandskap der fjordgardar, setermiljø og kulturminne utgjer ein vesentleg del av landskapet sin eigenart

- ta vare på geologiske førekomstar og landskapsformer

Dispensasjonar skal vurderast etter prinsippa i naturmangfoldlova §§ 8-12, jf. § 7

Verneforskrift § 3 punkt 1.1 forbyr inngrep som oppføring og ombygging av bygningar eller anlegg. Men «Reglane i pkt 1.1 er ikkje til hinder for: a) drift og skjøtsel av bygningar, anlegg og andre innretingar». (§3,1.2 a)

Paragraf 3, 1.3 d) opnar og for at forvaltningsstyremakta etter søknad kan gi løyve til «restaurering eller istandsetting av kulturminne/kulturmiljø i samsvar med forvaltningsplan». Forvaltningsplanen omtalar setermiljø især: «Fjord- og fjellhyllgardar og setrar/setermiljø er høgt prioriterte ved restaurering og istandsetting av kulturminne/kulturmiljø i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Kulturminnefaglege vurderingar eller antikvariske retningslinjer skal ligge til grunn for alle tiltak. Ein skal ta utgangspunkt i lokal tradisjonell byggeskikk på staden ved utforming, farge og materialbruk.» (kap 4.4)

Forvaltningsplanen seier og at ein i kvart konkret tilfelle lyt vurdere om eit kulturminne/kulturmiljø skal sikrast, restaurerast og/eller tilretteleggast for bruk og oppleving. Vedlikehald og skjøtsel kan skje i alle forvaltningssonene.

Vinsåssætra og fjøsen illustrerer saman sentral historie om den heilskaplege naturbruken i fjord- og fjell-landskapet Geiranger-Herdalen. Naturbeitemarka på Vinsåssætra har vore klassifisert som «lokalt viktig», (C) jf forvaltningsplanen, men er no funne forringa (Bioreg 2015). Å restaurere setrefjøsen kan vere med på å rette på dette, og å styrke dei trua natur og kulturverdiane stølen representerer. Søknaden peikar på ein slik motivasjon bak søknaden.

Kulturminnestyresmakta er rådførte i prosjektet, noko som styrkar søknaden ytterlegare. Dokumentasjon i tilstandsrapport og prosjektskisse skildrar medvite korleis istandsetjinga skal gjennomførast, og forsikrar om at kulturminnefaglege vurderingar er gjort.

Kultur-, næring og folkehelseutvalet i Møre og Romsdal har også vedtatt å løyve midlar til prosjektet.

Prinsippa i naturmangfoldlova §§8-12

Kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapen om kulturhistorisk bruk, naturtype og landskap er lagt som føresetnader for korleis tiltaket blir gjennomført.

Føre-var-prinsippet

Kulturlandskapet rundt bygget må ikkje ta skade av restaureringstiltaket. Anleggsaktiviteten må kunne gjennomførast utan å etterlate seg unødige spor i terrenget. Byggeplassen må ryddast så snart tiltaket er gjennomført.

Samla påvirkning

Verneområdestyret gir stadig løyve til restaurering av bygningar og kulturlandskap i verneområdet. Å setje istand etter antikvariske retningslinjer kan gi positiv presedens.

Miljøforsvarlege teknikkar

Istandsetjinga skal gå skånsamt for seg for terreng og naturverdiar, og nytte tradisjonelle materiale og ressursar. Vilkår for løyvet må fange opp desse omsyna.

Konklusjon

Å restaurere seterfjøsene på Vindsås etter antikvariske retningslinjer vil kunne styrke natur- og kulturverdiane i Geiranger-Herdalen landskapsvernområde. Prosjektet skal gjennomførast etter råd frå kulturminnestyresmakta, og ikkje etterlate seg unødige spor i setrelandskapet.